

Λογική και σκόπιμη μείωση των συντελεστών ΦΠΑ

Στα μέσα Νοεμβρίου, το Ελληνοαμερικανικό Εμπορικό Επιμελητήριο διοργάνωσε το *Thessaloniki TaxForum 2019*. Στα 11 χρόνια της διαδρομής του, το *Forum* κατάφερε να καθιερωθεί ως μία από τις κορυφαίες εκδηλώσεις φορολογικού περιεχομένου, που πραγματοποιούνται στη Βόρεια Ελλάδα. «Ψυχή» του *Forum* αποτελεί η Φορολογική Επιτροπή του Επιμελητηρίου, της οποίας πρόεδρος είναι ο Σταύρος Κώστας. Η Οικονομική είχε την ευκαιρία να συζητήσει μαζί του τις φορολογικές προκλήσεις με τις οποίες βρίσκεται σήμερα αντιμετώπιη η Ελλάδα αλλά και συνολικότερα η Ευρωζώνη.

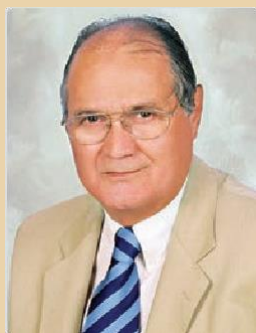
Οι συντελεστές φορολόγησης, τόσο των φυσικών όσο και των νομικών προσώπων στην Ελλάδα, δεν απέχουν από τον μέσο όρο των κρατών του ΟΟΣΑ. Γιατί έχει δημιουργηθεί η αίσθηση ότι υπάρχει υπερφορολόγηση; Είναι γεγονός ότι το αίσθημα της υπερφορολόγησης δεν πυροδοτείται και δεν προσμετρείται με κύριο κριτήριο το ύψος των φορολογικών συντελεστών, φυσικών και νομικών προσώπων. Έχει άμεση σχέση με την πραγματική φοροδοτική ικανότητα του φορολογουμένου, αλλά και την εκτίμηση του κατά πόσον η φορολογική του θυσία για συνεισφορά στα κοινά είναι ανταποδοτική σε σχέση με τα εξασφαλιζόμενα από το κράτος, δημόσια αγαθά και υπηρεσίες.

Συμπερασματικά θα λέγαμε ότι μια στατιστική παράμετρος μέσου όρου, σε μια κατανομή αντίστοιχων επιβαρύνσεων κρατών του ΟΟΣΑ, που εκ των πραγμάτων δεν φαίνεται να έχει χαρακτηριστικά κανονικής κατανομής, δεν προσφέρεται για ασφαλή σύγκριση.

Είναι πιο ασφαλές κριτήριο να λάβει υπόψη του κανείς ότι η χώρα μας και αναφορικά με το ύψος φορολογίας των επιχειρήσεων (29%) βρίσκεται στη σφαίρα 8 χωρών της ΕΕ, με τον υψηλότερο συντελεστή. Τρίτη μετά τη Γαλλία και την Πορτογαλία, στην ίδια θέση με την Ιταλία. Αυτό υποδηλώνει την τάση της υπερφορολόγησης.

Σταύρος Σπ. Κώστας

(Μέλος Δ.Σ. και Πρόεδρος Φορολογικής Επιτροπής του ΑΜΕ)

Φοίτησε με υποτροφία στο Κολλέγιο Αθηνών, σπούδασε Μαθηματικά στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, ολοκληρώνοντας τις πανεπιστημιακές του σπουδές και με το Πτυχίο των Οικονομικών στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΑΣΟΕΕ). Προ της συνταξιοδότησής του, διετέλεσε Εκτελεστικός Διοικητής Οικονομικού και Φορολογίας στην Procter & Gamble, με συμμετοχή στη Φορολογική Διεύθυνση Δυτικής Ευρώπης. Διαθέτει πολυετή πείρα απασχόλησης στους τομείς, Εκσυγχρονισμού Οικονομικών - Λογιστικών και Φορολογικών Υπηρεσιών, Εταιρικής Νομοθεσίας και Λογιστικών Προτύπων, με ειδικευση σε θέματα Φορολογίας διασυνοριακών ενδο-εταιρικών συναλλαγών. Είναι επίσης γνωστός με τις συνεντεύξεις του για φορολογικά θέματα.

Εύλογα λοιπόν οι Έλληνες φορολογούμενοι αξιολογούν τη συνολική φορολογική επιβάρυνση απρόσφορη και άδικη, αφού το επαχθές μείγμα φορολογικού βάρους (άμεσοι φόροι, έμμεσοι, ασφαλιστικές εισφορές, ειδικοί φόροι κατανάλωσης, φόρος στην ακίνητη περιουσία, λοιπά τέλη και λοιπές επιβαρύνσεις) από το 32% στο ΑΕΠ το 2010 (εκτίμηση του ΟΟΣΑ) έφθασε στο 39% στην κορύφωση της οικονομικής κρίσης.

Και βεβαίως, πέραν αυτού, προστέθηκαν και άλλες επιβαρύνσεις στον βεβαρημένο λογαριασμό, όπως η υψηλή προκαταβολή φόρου, η εισφορά αλληλεγγύης, ο φόρος επιτηδεύματος, η αναβολή επιστροφής φόρων, σε εφαρμογή πολιτικών αποφάσεων στην περίοδο των μνημονίων.

Πρόκειται για φορολογικές πολιτικές όπου δεν εξετάστηκαν με προσοχή οι υπάρχουσες εναλλακτικές επιλογές, που θα μπορούσαν να παραγάγουν ίδιες ή μεγαλύτερες ωφέλειες, με τη μικρότερη θυσία για τους φορολογουμένους και την κοινωνία.

Υπό αυτές τις συνθήκες, είναι επιβεβλημένη σήμερα η μείωση αυτού του υπαρκτού μείγματος υπερφορολόγησης, που εφαρμόζεται μάλιστα πάνω σε στενή φορολογική βάση, ένα καθεστώς που έχει οδηγήσει στην έξαρση της φοροδιαφυγής, στο κλείσιμο επιχειρήσεων, στην αποθάρρυνση των ξένων επενδυτών, αλλά και στη συρρίκνωση του διαθέσιμου εισοδήματος όλων των οικονομικών και κοινωνικών συνέπειες.

Ο Σταύρος Κώστας μιλώντας στο 11ο Thessaloniki Tax Forum

Στο πρόσφατο 11ο Tax Forum-Θεσσαλονίκη 2019, του Ελληνοαμερικανικού Εμπορικού Επιμελητηρίου, με αφορμή ευνοϊκές διατάξεις του φορολογικού νομοσχεδίου, τονίστηκε ότι την επόμενη μέρα της φορολογικής ομαλοποίησης η μείωση του φορολογικού βάρους, με στοχευμένη και τολμηρή διεύρυνση της φορολογικής βάσης, θα επιτρέψει στη φορολογία να παίξει τον πραγματικό ρόλο που της αρμόζει, στο ζωτικότερο σημείο του νέου παραγωγικού μας μοντέλου.

Με όρους οικονομικών κινήτρων, είναι προτιμότερος ένας φόρος περιουσίας (όπως ο ΕΝΦΙΑ) ή εισοδήματος;

Στη σημερινή οικονομική συγκυρία και με ζωντανό το όραμα να επιστρέψουμε με σταθερό βηματισμό μετά την κρίση σε συνθήκες ουσιαστικής φορολογικής κανονικότητας, περισσότερο από κάθε άλλη φορά χρειαζόμαστε ευρηματικές, αξιόπιστες, αναπτυξιακές και όχι κοντόφθαλμες εισπρακτικές φορολογικές πολιτικές.

Στην κατεύθυνση αυτή, είναι αποδεδειγμένο ότι στον βαθμό όπου η ακίνητη περιουσία χρησιμοποιείται όχι σαν μέσο ανάπτυξης αλλά αποκλειστικά σαν πηγή φορολογικών εσόδων υπερισχύουν τα γνωστά αρνητικά χαρακτηριστικά, που αλλοιώνουν τα συστατικά και την ισορροπία του οικονομικού μας συστήματος, με καταλυτική επίδραση στην κοινωνικοοικονομική πραγματικότητα, ενώ

υποσκάπτουν τη σχεδιασμένη διαδρομή εξόδου από την κρίση.

Κλασικό παράδειγμα αποτελεί ο ΕΝΦΙΑ, ένα δημοσιονομικά αποτελεσματικό εργαλείο λόγω του εκβιαστικού του χαρακτήρα, που όμως δεν πληροί βασικές αρχές καθολικότητας, πληρότητας, αναλογικότητας και φορολογικής δικαιοσύνης.

Ούτε λίγο ούτε πολύ, αντιτάσσεται η υπερφορολόγηση στην αποδεδειγμένη φοροδοτική αδυναμία, ενώ συντηρείται η άνιση κατανομή του φορολογικού βάρους.

Δεν μπορεί περίπου 6 εκατομμύρια φορολογούμενων ιδιοκτητών, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων κατέχουν ιδιοκτησίες κατακερματισμένες (20.000 έως 100.000 ευρώ), χωρίς την αναλογούσα πραγματική φοροδοτική ικανότητα, να σηκώνουν το βάρος, περίπου ίσο με 2% του ΑΕΠ.

Είναι σαφές ότι οι διοικητικές και πολιτικές προκλήσεις γύρω από την εφαρμογή του ΕΝΦΙΑ απαιτούν πολλή σκέψη και ισχυρή πολιτική βούληση, με δεδομένο ότι πρόκειται για έναν από τους πιο αντιλαϊκούς φόρους, που πρέπει να καταργηθεί ή να προσαρμοστεί χωρίς προβλήματα στις οικονομικές συνθήκες της χώρας και τις αρχές της φορολογίας.

Υπό αυτές τις επισημάνσεις, δεν θα μπορούσε ένας φόρος επί της περιουσίας να θεωρηθεί αποτελεσματικότερος και δικαιότερος, δηλαδή προτιμότερος, του φόρου εισοδήματος.

Σε τελευταία ανάλυση, το παραγόμενο εισόδημα είναι εκείνο που διαμορφώνει

τη φοροδοτική ικανότητα του φορολογούμενου.

Στη βάση αυτή η φορολογία εισοδήματος, με τον εισπρακτικό, αναδιανεμητικό, αναπτυξιακό, αποτρεπτικό και ρυθμιστικό της ρόλο, μπορεί και πρέπει να ευθυγραμμίζεται αρμονικά με τους οικονομικούς και κοινωνικούς στόχους που εμπίπτουν στη δικαιοδοσία της.

Αν υπάρξουν περιθώρια μείωσης των φορολογικών εσόδων, δεν θα ήταν λογικό να περιοριστεί ο εξαιρετικά υψηλός ΦΠΑ, ώστε να στηριχθεί η ζήτηση που επλήγη τόσο κατά τη κρίση;

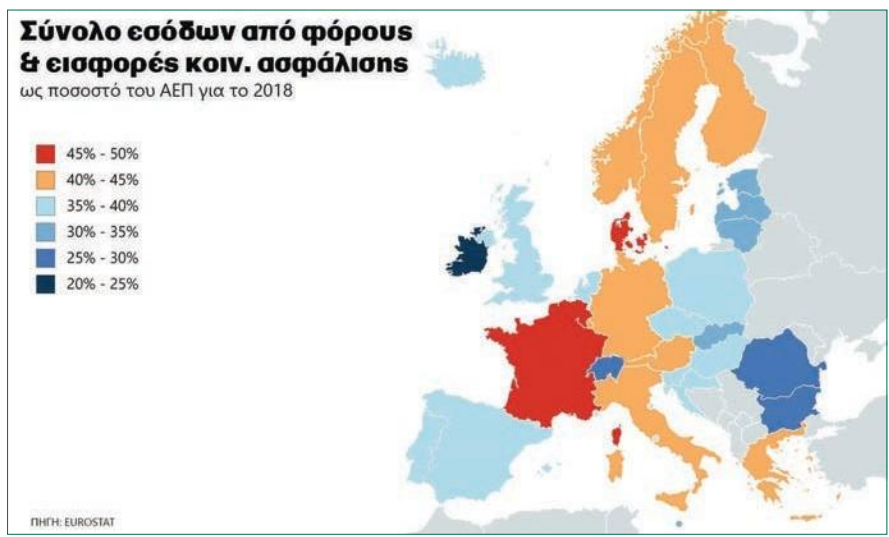
Ασφαλώς θα ήταν λογικό, αλλά και σκόπιμο, να διορθωθεί η κακή σχέση άμεσων και έμμεσων φόρων στη χώρα μας, όπου - με στοιχεία του Προϋπολογισμού 2019- οι έμμεσοι φόροι (ΦΠΑ, Ειδικό Φόρος Κατανάλωσης, Ακίνητης Περιουσίας, Χαρτόσημο κ.λπ.) αντιπροσώπευαν το 17% του ΑΕΠ, έναντι μόνο 9,8% στο ΑΕΠ των άμεσων φόρων.

Στη βάση αυτή, στο φορολογικό μας σύστημα οι έμμεσοι φόροι αντιπροσωπεύουν το 57% του συνόλου των κρατικών εσόδων, ενώ οι άμεσοι το 43%, όταν σε αρκετές χώρες της Ευρωζώνης η διαφορά είναι μικρότερη, ακόμη και αντίστροφη, όπως στο Βέλγιο, τη Φινλανδία, την Ιρλανδία.

Σε κάθε περίπτωση, η διαφορά αυτή υπέρ των έμμεσων φόρων, η υψηλότερη μάλιστα μεταξύ των χωρών της Ευρωζώνης, αντανάκλα τη μεγάλη εξάρτηση του ελληνικού φορολογικού συστήματος από την έμμεση φορολογία, αποδεικνύοντας όχι μόνο την αναποτελεσματικότητα αλλά και την αδικία του.

Και τούτο γιατί, όπως γνωρίζουμε, οι έμμεσοι φόροι επιβάλλονται τυφλά σε όλους, ανεξάρτητα από το ύψος του εισοδήματος, σε αντίθεση με τους άμεσους, που συνδέονται με το ύψος του πραγματικού εισοδήματος.

Με δεδομένο ότι ο κανονικός μας συντελεστής ΦΠΑ 24% είναι από τους μεγαλύτερους στην ΕΕ μετά τη Δανία, την Κροατία, την Ουγγαρία και τη Σουηδία, φαίνεται να υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης, αρκεί να προβλεφθεί απαιτούμενος δημοσιονομικός χώρος, για μια επιλογή

που θα τονώσει το διαθέσιμο εισόδημα με πολλαπλασιαστικά οφέλη υπέρ της ενεργού ζήτησης στην οικονομία.

Από τη Βρετανία και τις ΗΠΑ ξεκίνησε, πριν από σχεδόν μισό αιώνα, η υιοθέτηση πολιτικών δραστικής μείωσης των φόρων. Στις πρόσφατες βρετανικές εκλογές, οι Εργατικοί εμφάνισαν ένα πρόγραμμα σημαντικής αύξησης των φόρων στους πλουσιότερους, ενώ το ίδιο υπόσχεται να πράξει στις ΗΠΑ, εφόσον εκλεγεί, το φαβορί για το χρίσμα των Δημοκρατικών, η Ελίζαμπεθ Ουόρεν. Επίκειται διεθνώς επιστροφή σε υψηλότερες φορολογικές επιβαρύνσεις των πλουσιότερων; Είναι γεγονός ότι η εισοδηματική ανισότητα είναι ένα κοινωνικό κατά βάση πρόβλημα και όχι μόνο οικονομικό, που κάθε κυβέρνηση στις ανεπτυγμένες χώρες προσπαθεί να καταπολεμήσει.

Κανένας δεν διαφωνεί ότι η δίκαιη φορολόγηση των πλουσίων, τόσο για την ιδιαίτερα υψηλή ακίνητη περιουσία τους όσο και για το πραγματικό υψηλό εισόδημα, είναι σημαντικό ζήτημα, που εκτός των άλλων έχει και ηθικές προεκτάσεις.

Από τη συγκεκριμένη οπτική γωνία, δεν μας ξενίζει το γεγονός ότι σε παγκόσμια κλίμακα διατυπώνεται σήμερα σε μεγάλη έκταση η τάση αυτή, τόσο σε χώρες της ΕΕ (ΗΒ, Γερμανία, Ελλάδα) όσο και στις ΗΠΑ.

Πρόκειται βέβαια για μια προωθημένη αντίληψη που κινείται κυρίως σε προ-

εκλογικό επίπεδο, ακόμη και σε χώρες που θεωρούνται μάλιστα ότι διαθέτουν ήδη ανεπτυγμένα και γενναϊόδωρα συστήματα κοινωνικής προστασίας των πολιτών.

Και αυτό, βέβαια, με την έννοια ότι η πλειοψηφία των πολιτών κρίνει ότι είναι απαραίτητη η εντατική υψηλότερη φορολόγηση των πλουσίων, προκειμένου να ανακουφιστούν τα δοκιμαζόμενα φτωχότερα στρώματα της κοινωνίας.

Σε ό,τι αφορά το εύλογο ερώτημα του κατά πόσον επίκειται πράγματι μια διεθνής επιστροφή σε υψηλότερες επιβαρύνσεις των πλουσιότερων, δεν γνωρίζω πόσο εύκολο είναι να απαντηθεί.

Υπάρχουν αρκετοί παράγοντες διαμορφωτικοί αυτής της προωθημένης εξέλιξης που πρέπει να αντιμετωπιστούν και κυρίως να σταθμιστεί η διαφορά μεταξύ πολιτικής εξαγγελίας και δυσκολίας εφαρμογής στην πράξη.

Σε σχέση με αυτά που δηλώνει η Ελίζαμπεθ Ουόρεν, να θυμίσουμε ότι ο Ντ. Τραμπ έκανε τελικά ακριβώς το αντίθετο από αυτό που είχε εξαγγείλει προεκλογικά, για τη φορολόγηση των πλουσίων.

Η επιλογή δεν φαίνεται εύκολη, όταν μάλιστα λάβει υπόψη κανείς και τους παράγοντες δυσκολίας που εμπλέκονται στην εφαρμογή του μέτρου.

Για παράδειγμα, πώς θα οριστεί το εισοδηματικό όριο του πλουσίου σε κάθε χώρα, αν το μέτρο συνάδει με την αναπτυξιακή πολιτική της χώρας, αν μπορεί να

οδηγήσει στη φοροδιαφυγή, αν μπορεί να προκαλέσει αλλαγή της υπηκοότητας του «πλούσιου» φορολογούμενου, ακόμη και αν μπορεί να τεθεί και θέμα συνταγματικής τάξης.

Σε ό,τι αφορά τη χώρα μας, σχετική έρευνα του ΟΟΣΑ, που πραγματοποιήθηκε το 2018, κατέγραψε ότι η πλειοψηφία των ερωτηθέντων, σε ποσοστό κοντά στο 80%, τάχθηκε υπέρ της υψηλότερης φορολόγησης των πλουσίων.

Σε αυτό το μήκος κύματος, θα μπορούσαμε να εντάξουμε και την ευχή όλων μας να αντικατασταθεί ο ΕΝΦΙΑ, με τη μορφή που έχει σήμερα, από ένα ορθολογιστικά σχεδιασμένο φόρο, στην πραγματικά μεγάλη ακίνητη περιουσία.

Μπορεί να αντιμετωπιστεί ο φορολογικός ανταγωνισμός μεταξύ των κρατών-μελών της ΕΕ μέσω υιοθέτησης κοινών συντελεστών;

Εκ πρώτης όψεως, μπορεί να φαίνεται σαν ένας βολικός τρόπος για να αντιμετωπιστεί ο λεγόμενος επιθετικός φορολογικός σχεδιασμός των επιχειρήσεων, που οδηγεί με ακρίβεια στον επιζήμιο φορολογικό ανταγωνισμό.

Είναι γεγονός πάντως ότι το θέμα έχει απασχολήσει την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στο πλαίσιο των μέτρων anti-tax avoidance, ωστόσο η έμφαση φαίνεται να μην έχει δοθεί στην ενδεχόμενη εναρμόνιση των εθνικών φορολογικών συντελεστών, αλλά μόνο στην εταιρική φορολογική βάση.

Για παράδειγμα, στο προωθούμενο μέτρο κοινής εταιρικής φορολογικής βάσης (CCTB), ρητά επισημαίνεται στον σχετικό σχεδιασμό ότι τα κράτη-μέλη διατηρούν το εθνικό δικαίωμα να καθορίζουν τους δικούς τους εταιρικούς φορολογικούς συντελεστές.

Παραμένει ως ερώτημα το αν η ΕΕ, προκειμένου να στέρξει σε ένα δίκαιο και ανταγωνιστικό φορολογικό πλαίσιο, εναρμονισμένο με το πνεύμα της ενιαίας αγοράς, θα μπορούσε να προωθήσει την κατ' αρχήν δύσκολη επιλογή κοινών συντελεστών φορολογίας σε όλα τα κράτη-μέλη, όπου θα συναντούσε βέβαια και τη σθεναρή άρνησή τους.

